

PROFESIILE LIBERALE: NOȚIUNI GENERALE ȘI EXPERIENȚA STRĂINĂ

DR. ÎN ECONOMIE
NATALIA PERCINSCHI

CERC. ȘT. LIDIA MAIER

INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE, AȘM

ÎN CONDIȚIILE ÎN CARE ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ EXISTĂ O PREOCUPARE PERMANENTĂ PENTRU SUSȚINEREA DEZVOLTĂRII ANTREPRENORIATULUI, PROFESIILE LIBERALE – UN SEGMENT IMPORTANT AL ÎNȚREPRINDERILOR MICI ȘI MIJLOCII – SUNT TOT MAI MULT APRECIATE CA AVÂND O CONTRIBUȚIE SEMNIFICATIVĂ LA DEZVOLTAREA ECONOMICĂ ȘI SOCIALĂ A MULTOR ȚĂRI, ÎN PRINCIPAL, PRIN OFERIREA UNOR SERVICII INTELLECTUALE DE ÎNALTĂ CALIFICARE.

Acestea au un potențial semnificativ de sporire a gradului de ocupare a forței de muncă și a produsului intern brut. Ele oferă locuri de muncă, contribuie la creșterea economică și îndeplinesc funcții importante în materie de bunăstare socială. Aceste funcții sunt efectuate pentru binele comun și în interes public. Reprezentanții profesiilor liberale sunt prestatori de servicii, în special, bazate pe cunoștințe specializate și calificate (cum ar fi: avocați, auditori, contabili, ingineri, medici). Locurile de muncă pe care le oferă acest sector sunt, în marea lor majoritate, locuri de muncă stabile și calificate, iar valoarea adăugată, creată prin intermediul serviciilor bazate pe cunoaștere, contribuie la competitivitatea

economiei. Publicul larg acordă o mare încredere activității acestora, motiv pentru care profesiile liberale pot fi, de asemenea, menționate ca profesii „de încredere”. Datorită statutului social important pe care îl aduce, în general, practicarea unei profesii liberale, profesionistii liberali constituie, în mare parte, nucleul formării clasei de mijloc [6].

Profesiile liberale oferă, de obicei, servicii, care sunt de o importanță majoră pentru îndeplinirea funcțiilor de bază ale statului. Contribuția acestora la bunul mers al vieții administrative, politice și economice a unui stat este recunoscută la nivel național și european, pentru că ele înlesnesc modernizarea și eficientizarea administrațiilor publice și a serviciilor destinate cetățenilor și consumatorilor [4].

Definiția conceptului de profesie liberală. La nivelul Uniunii Europene, recunoașterea unei „ocupații” ca fiind sau nu profesie liberală diferă de la o țară la alta, în funcție de legislație, de stadiul de dezvoltare economică și de alte aspecte. Nu există nicio definiție legală obligatorie sau o listă completă pentru “profesiile liberale” la nivel euro-

pean. Curtea de Justiție a Uniunii Europene, în anul 2001, definește conceptul de profesii liberale ca "... *activități care, între altele, au un profund caracter intelectual, necesită un înalt nivel de calificare și sunt, de obicei, supuse unor clare și stricte reglementări profesionale. În exercitarea unei astfel de activități, elementul personal este de o importanță deosebită și un astfel de exercițiu presupune întotdeauna un cadru larg de independență în realizarea activităților profesionale*" [3].

O altă definiție, derivată din cea precedentă, este cea oferită în cadrul Directivei calificărilor profesionale (2005/36/EC) din anul 2005, revizuită în anul 2013 (Directiva 2013/55/EU), care abordează profesiile liberale ca fiind "*activități practicate în baza unor calificări profesionale corespunzătoare, într-o manieră personală, responsabilă și independentă din punct de vedere profesional, orientată spre interesul clientului și al publicului larg*".

Consiliul European al Profesiilor Liberale furnizează mai recent o definiție mai amplă, însă nu mai puțin relevantă, care definește profesioniștii liberi ca fiind "*persoane, care practică o profesie caracterizată de furnizarea unor servicii de natură intelectuală, făcând uz de calificarea lor profesională specifică, în nume propriu, în mod complet independent și în interesul clienților lor și al comunității. Practicarea profesiei este subiectul obligațiilor, ce decurg dintr-un cod de etică acceptat, elaborat în conformitate cu legile naționale*" (CEPLIS, 2015 <http://www.ceplis.org/en/index.php>).

Reieșind din aceste definiții, o persoană care practică o profesie liberală oferă, în principal, servicii intelectuale ce nu pot fi descrise ca fiind comerciale sau artisanale. Persoana care practică o profesie liberală acționează în interesul clientului și al comunității, este supusă unui cod de etică și legislației specifice în ceea ce privește profesia în cauză, este personal răspunzătoare pentru faptele sale profesionale.

Activitățile profesioniștilor liberali conțin sarcini de ordin intelectual, care presupun, în mod necesar, cunoștințe juridice, tehnice și uneori științifice de un înalt nivel. Cunoștințele necesare sunt dobândite prin absolvirea cu succes a studiilor, care să conducă la obținerea unei diplome universitare sau recunoașterea unui titlu profesional. În unele cazuri, pot exista cerințe suplimentare legate de înscrierea

într-un corp profesional înainte ca exercitarea profesiei să fie permisă. Prin aceasta, un profesionist liberal devine subiect al codului de conduită în vigoare al profesiei, elaborat de corpul profesional respectiv, urmărindu-se, în mod deosebit, interesele acelora care doresc să desfășoare activități profesionale. Profesionistul liberal este conștient de faptul că nerespectarea prevederilor codului poate conduce la sancțiuni de ordin disciplinar.

Este de menționat faptul că profesiile liberale sunt, în general, reglementate, co-reglementate și autoreglementate. Tratatul de la Maastricht, Cartea Verde a Comisiei asupra Guvernanței Europene, precum și Acordul interinstituțional din anul 2003, intitulat „Să reglementăm mai bine”, recunosc rolul co-reglementării și autoreglementării socio-profesionale ca fiind un supliment al reglementărilor și directivelor emise de legislator.

Profesiile liberale sunt reglementate atât prin legislație, adoptată de Parlament, Guvern sau ministere de resort, cât și prin norme, adoptate de propriile organe profesionale reprezentative, atunci când acestea au atribuții de reglementare. Studiile elaborate la cererea Comisiei Europene [1] au evidențiat că există importante deosebiri în ceea ce privește nivelul de reglementare între țările membre ale UE, precum și între diverse profesii liberale. De asemenea, s-a constatat că în țările cu un nivel redus al reglementărilor, piețele nu funcționează mai rău decât în cele cu un înalt nivel de reglementare, ci, dimpotrivă, s-au dezvoltat, obținându-se un câștig atât pentru consumatori, cât și pentru practicieni. Pe de altă parte, se observă un trend ascendent al procesului de dereglementare în domeniul profesiilor liberale, iar efectele constau în diferențieri ale tarifelor, diversificarea serviciilor oferite și dezvoltarea profesiei.

În documentele europene, *co-reglementarea* este definită ca mecanism prin care un act legislativ comunitar conferă realizarea obiectivelor definite de autoritatea legislativă părților interesate recunoscute în domeniu (în special operatorii economici, partenerii sociali, organizațiile neguvernamentale sau asociațiile). Acest mecanism poate fi utilizat pe baza criteriilor definite în actul legislativ, astfel încât să asigure adaptarea legislației la problemele și sectoarele în cauză, să reducă lucrările legislative, concentrându-se pe aspectele esențiale, și să profite de experiența părților interesate. Prin

autoreglementare, se înțelege posibilitatea ca operatorii economici, partenerii sociali, organizațiile neguvernamentale sau asociațiile profesionale să adopte între ei și pentru ei înșiși orientări comune la nivel european. Aceste orientări pot, spre exemplu, lua forma unor coduri de conduită, sau a unor acorduri sectoriale. Deși nu implică luarea unei poziții din partea instituțiilor europene, totuși, acestea din urmă își rezervă posibilitatea de a adopta un act legislativ, atunci când este vorba de un domeniu care ține de competența UE.

Valorile comune profesiilor liberale în Uniunea Europeană. Deși profesiile liberale se întâlnesc în numeroase domenii de activitate și se caracterizează prin forme de exercitare foarte variate, ele au ca numitor comun o serie de principii fundamentale, incluse în codurile de conduită naționale, definite inițial de către Consiliul European al Profesiilor Liberale sub forma unui set de 8 valori comune: *confidențialitate, participarea la formarea profesională continuă, independență și imparțialitate, onestitate și integritate, supravegherea personalului de sprijin, respectarea codurilor de practică și bună conduită, asigurarea de răspundere civilă profesională, evitarea conflictelor cu convingerile morale sau religioase.*

În anul 2014, Consiliul European al Profesiilor Liberale a revizuit valorile fundamentale ale profesiilor liberale, prin completarea acestora cu încă 9 noi valori comune, principalele dintre care sunt următoarele:

- *Definirea conflictului de interese;*
- *Transparentizarea relației cu beneficiarii;*
- *Soluționarea disputelor pe cale amiabilă;*
- *Asumarea responsabilității;*
- *Multidisciplinaritatea;*
- *Competențe lingvistice;*
- *Comunicarea eficientă;*
- *Training în standardele de etică;*
- *Buna guvernare.*

Apariția acestor noi valori, principii și trăsături comune, ce definesc profesiile liberale, constituie o dovadă a faptului că sectorul profesiilor liberale se află într-o evoluție continuă, înglobând noi și noi elemente, ce conduc la profesionalizarea și la delimitarea mai accentuată a acestuia între activitățile economice, desfășurate la nivelul unei economii de piață.

Cerințe și restricții față de exercitarea profesiei. Pentru exercitarea profesiilor liberale în Uniunea Europeană există o serie de cerințe necesare, principalele fiind: *cerințele legale privind exercitarea profesiei; apartenența obligatorie la organismele profesionale; cerințele privind formarea profesională continuă.* Aceste cerințe prezintă variații semnificative de la stat la stat, spre deosebire de alte caracteristici ale profesiilor liberale, care sunt specifice, sub diverse forme, tuturor statelor (cum este cazul independenței, profilului intelectual al profesionistului, cerinței privind integritatea fizică, psihică și morală etc.). În unele state acestea sunt mai stricte decât cele recomandate de Comisia Europeană, fapt, s-ar părea, inhibitor pentru dezvoltarea profesiilor liberale. Clasamentele europene evidențiază slaba dezvoltare a acestui sector și explică situația în cauză prin absența unei clase de mijloc, ce ar stimula dezvoltarea sectorului, precum și prin aplicarea unor politici publice ineficiente și restrictive, care din punct de vedere fiscal și al relațiilor de muncă nu numai că nu oferă facilități pentru antreprenoriatul individual, dar și, dimpotrivă, creează bariere semnificative pentru profesioniștii liberali de a iniția prestarea unui serviciu în mod independent. Spre exemplu, în unele țări există restricții excesive și nerelevante, care inclusiv limitează concurența [5] cum ar fi:

- *restricții de intrare în profesie* (obligativitatea apartenenței la o asociație profesională; impunerea unor restricții privind numărul de profesioniști în funcție de criteriul geografic sau în funcție de criteriul demografic, inclusiv prin limitarea numărului de stagiați; impunerea unor restricții privind proprietatea, structura afacerii), ceea ce înseamnă că numărul de furnizori de servicii va fi redus, fapt ce va conduce la creșterea prețurilor și la reducerea posibilităților de alegere pentru consumatori. Obligativitatea apartenenței la o asociație profesională asigură un nivel de calitate corespunzător pentru serviciile oferite clienților. Rolul acestora continuă și după intrarea în profesie, prin dezvoltarea unor programe de formare profesională continuă și prin îndeplinirea atribuțiilor lor de supraveghere și control asupra activității membrilor. Apartenența la asociația profesională ar constitui o garanție, o recomandare pentru consumator cu privire la calitatea serviciilor, mai ales în condițiile unei piețe

specializate, caracterizate de o asimetrie a informațiilor. În cazul majorității profesiilor liberale, intrarea în profesie este posibilă numai după obținerea unei autorizări sau a altor forme de licențiere care, de regulă, se acordă numai dacă sunt îndeplinite anumite condiții (nivel al studiilor, experiență, susținerea unui examen etc.). Îndeplinirea acestor condiții este verificată fie de către stat, fie de către organizația profesională.

- *restricții în desfășurarea activității (privind comportamentul) pe piață* (stabilirea de tarife – obligatorii sau recomandate; minime sau maxime – de către organele profesionale cu atribuții de reglementare; impunerea unor restricții de publicitate; impunerea unor restricții privind asocierea, cooperarea interprofesională, forma de desfășurare a activității), ceea ce conduce la distorsionarea pieței, la limitarea concurenței și mobilității profesionale. De exemplu, restricțiile de publicitate, prezente în rândul profesiilor juridice, afectează, în primul rând, pe cei proaspăt intrați în profesie, care se află în imposibilitatea de a-și promova serviciile, deci contribuie la consolidarea poziției celor cu o vechime mai mare. De asemenea, consumatorul este defavorizat în alegerea furnizorului de servicii, fiind lipsit de orice posibilitate de a compara serviciile furnizate de diferiți furnizori și de a alege în cunoștință de cauză, pe baza unor criterii obiective.

- *restricții privind funcționarea mai multor asociații profesionale similare*, ceea ce conduce la conferirea unor drepturi de monopol în desfășurarea anumitor activități.

Deși se invocă faptul că restricțiile enumerate ajută la creșterea independenței, a responsabilității sau a calității serviciilor oferite de persoanele care practică profesii liberale, acest lucru nu este demonstrat până în prezent. Mai mult decât atât, în anul 2005 Comisia Europeană vine către statele europene cu o inițiativă de a efectua reforme la nivel național, eliminând restricțiile, și de a îmbunătăți activitatea persoanelor cu profesii liberale. Astfel, în unele statele membre ale UE, în care aceste restricții au fost eliminate, s-a înregistrat o îmbunătățire a activității prin creșterea nivelului de concurență, fără scăderea calității serviciilor, dar cu efecte benefice evidente pentru consumator, mai ales în materie de prețuri.

Contribuția profesiilor liberale. Profesiile liberale au o contribuție semnificativă la dezvoltarea

economică și socială, în principal, prin oferirea unor servicii intelectuale înalt calificate. Acestea au un potențial semnificativ de a crește ocuparea forței de muncă și produsul intern brut. Astfel, rolul acestora în consolidarea politicilor de dezvoltare social-economică poate fi examinat prin prisma a 4 dimensiuni:

- *economică* - deoarece profesiile liberale, prin esență, contribuie la crearea, creșterea și consolidarea clasei de mijloc, având o contribuție semnificativă, de aproximativ 11%, la formarea produsului intern brut și la gradul de ocupare a populației înalt calificate, care a crescut doar în perioada 2008-2012 de la 14.9% la 16.9% [6]. Per global, companiile din sectoarele dominate de profesiile liberale generează cca. 10% din valoarea adăugată brută a Uniunii Europene, fiind în creștere de la 1.050 miliarde euro în anul 2005 până la 1.220 miliarde euro în 2008. În anul 2009 s-a înregistrat o scădere, indusă de criză, până la 1.180 miliarde de euro, însă în 2010 se produce o creștere de până la 1.200 de miliarde de euro, astfel, revenindu-se, practic, la nivelul anului 2008 [6]. Acest lucru ne demonstrează că sectorul profesiilor liberale este mai rezistent la orice fluctuații din economie decât alte sectoare. Deci, concluzia generală este că profesiile liberale contribuie la stabilizarea situației economice.

- *antreprenorială* - deoarece profesiile liberale sunt o formă de antreprenariat privat, care desfășoară o afacere pe cont propriu, atât doar că principalul capital pe care îl investește este propria persoană. Aceasta este singura resursă pe care trebuie să o supună unui studiu îndelungat și unei perfecționări continue. Unica diferență este că profesiile liberale nu urmăresc ca scop primordial beneficiul material, ci țin mai degrabă de sfera vocației, fiind un sector durabil, în continuă dezvoltare, cu o pondere semnificativă mai ales la nivelul micilor afaceri, motiv pentru care principiul „think small first” reprezintă o direcție importantă a Planului de acțiune „Antreprenariat 2020”, elaborat de Comisia Europeană. Mai mult decât atât, sectorul profesiilor liberale este dominat de oameni cu experiență mare de lucru, oferind, astfel, un trai decent pentru persoanele cu vârsta cuprinsă între 50 și 64 de ani. În plus, sectorul este dominat, în proporție de 44,6%, de antreprenoriatul feminin. Și nu în ultimul rând, oferă oportunități de angajare pentru tinerii

care aleg să se ocupe de afaceri în sectorul profesiilor liberale și să investească în creșterea nivelului lor de cunoștințe. Totodată, de multe ori este evident aspectul dinastic în activitatea micilor afaceri, desfășurate de reprezentanții profesiilor liberale, deoarece aceștia intenționează să transmită afacerea generației următoare. Prin urmare, aceasta sugerează clar că afacerile profesioniștilor liberali sunt organizate în mod durabil [4].

- *regulatorie* – deoarece sectorul profesiilor liberale se află sub incidența unui număr relativ mare de reglementări profesionale obligatorii, referitoare atât la exercitarea profesiei, cât și la alte aspecte, cum ar fi cel fiscal, relația de dependență în raport cu beneficiarul, etc. De asemenea, profesiile liberale respectă o serie de standarde deontologice, stabilite la nivelul fiecărei profesii. Astfel de cerințe impun ca profesioniștii liberali să acorde întotdeauna prioritate calității serviciilor și mai puțin maximizării profitului, potrivit principiilor de etică la care aderă.

- *socială* – deoarece profesiile liberale prestează în primul rând, servicii publice de interes general pentru cetățean, contribuind la crearea și menținerea infrastructurii sociale, astfel, fiind baza cu impact direct a societății. Ceea ce înseamnă că orice stat, ce își dorește o societate prosperă și o calitate ridicată a vieții pentru populația sa, va promova politici publice de dezvoltare și stimulare a profesiilor liberale.

Practicarea "meseriei" de liber profesionist are avantaje și dezavantaje. Cele mai importante avantaje sunt libertatea de mișcare, libertatea de a alege proiectele la care ai vrea să lucrezi, lipsa presiunilor redacționale, flexibilitatea orarului. La capitolul dezavantaje, putem enumera faptul că nu prea ai cum să refuzi ofertele convenabile (a doua oară nu le mai primești), incertitudinea constantei veniturilor, lipsa sentimentului de lucru în echipă, accesul uneori mai limitat la anumite informații. Acestor dezavantaje li se adaugă singurătatea, responsabilitatea, lipsa beneficiilor pe care un angajat le are de la asigurarea de sănătate până la plata impozitelor, dar și modul în care te promovezi ca liber profesionist.

Statele europene utilizează noțiunea de profesie liberală sau activitate profesională liberală în textele juridice, hotărârile judecătorești și în alte texte și declarații. Însă la nivelul UE nu există o definiție unanim acceptată a conceptului de profesie libera-

lă. Statele membre utilizează acest concept în mod diferit, iar înțelegerea termenului în diverse acte este diferită. În câteva state, conceptul de profesie liberală nici nu există. În unele state se consideră că doar un mic grup de profesii fac parte din categoria profesiilor liberale: cele din domeniul medical și cele care oferă consultanță, cum sunt avocații, consultanții fiscali, auditorii, consultanții pentru orientare profesională, inginerii și arhitecții. În alte state membre, la aceste profesii se adaugă și cele care aparțin sferei artistice. Totodată, în multe state membre, încadrarea în categoria profesiilor liberale este posibilă și atunci când activitatea se desfășoară în calitate de angajat, atâta vreme cât independența profesională rămâne garantată [4].

Aspecte legate de profesiile liberale în Germania. Profesiile liberale în Germania au o lungă tradiție de succes, timp în care a fost creat cadrul de reglementare ca sistem de camere și ordine profesionale, cu drepturi largi de autoadministrare, reglementări privind accesul la profesie, exercitarea profesiei și angajamentul asumat de a promova binele public. Influența legislației europene este tot mai mare, ceea ce determină profesiile liberale să-și revizuiască mereu reglementările și să evolueze continuu. La nivelul Germaniei funcționează o definiție relativ similară celei promovate la nivel european. Termenul "profesie liberală" se găsește, pe de o parte, în Legea cu privire la asociațiile persoanelor cu profesii liberale (*Partnerschafts-gesellschaftsgesetz - PartGG*) <https://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/partgg/gesamt.pdf> (*profesiile liberale oferă servicii de înaltă valoare, furnizate în general în baza unor calificări profesionale relevante sau a unui talent creativ, în mod profesional, personal, în interesul clientului și al publicului larg*), și, pe de altă parte, se propune de către Asociația Federală a Profesiiilor Liberale (*Bundesverband der Freien Berufe, BFB*) (*deținătorii profesiilor liberale oferă, în baza unor calificări profesionale specializate, servicii intelectuale și ideologice, în mod independent, personal, sub propria lor răspundere în interesul clientului și al publicului larg*). Munca lor este, în general, supusă unor reguli profesionale specifice, fie pe baza legislației guvernamentale sau în conformitate cu prevederile stabilite în mod independent de către organismul profesional reprezentativ. Un factor comun pentru cele mai multe dintre profesiile liberale este acela

că oferă servicii importante populației și mediului de afaceri cu sfaturi, asistență, sprijin și reprezentare. Ele fac acest lucru pe propria răspundere, în mod obiectiv și fără a fi supus instrucțiunii de la terți. Membrii profesiilor liberale au o relație specială de încredere cu clienții.

Profesiile liberale (*die Freien Berufe*) definesc un termen care cuprinde un grup de servicii profesionale și reprezintă un sector important al întreprinderilor mici și mijlocii din Germania. Ele sunt caracterizate printr-o mare diversitate de ocupații în sectorul serviciilor. Din punct de vedere macroeconomic, importanța acestui sector va continua să crească, datorită „terțializării” (tertiarisation) economiei, adică creșterii la nivel mondial a sectorului serviciilor în detrimentul sectoarelor tradiționale producătoare de bunuri, ceea ce conferă un nou sens antreprenoriatului.

Guvernul german promovează o politică activă de dezvoltare și susținere a întreprinderilor mici și mijlocii, un element de bază al căreia constă în facilitarea înființării unor afaceri proprii de către membrii profesiilor liberale. Pentru aceasta se oferă diferite programe de susținere pentru IMM-uri, care sunt orientate spre dezvoltarea abilităților, cercetare, dezvoltare și inovare, diferite forme de asistență financiară, cum ar fi creditele de la *Deutsche Ausgleichsbank* și refinanțare low-cost de capital de risc privat de către *Kreditanstalt für Wiederaufbau*. Pentru facilitarea activității persoanelor cu profesii liberale a fost efectuată reforma fiscală, care reduce povara asupra tuturor celor ce au nevoie urgentă de ajutor și face Germania atractivă pe plan internațional pentru afaceri, stimulând creșterea economică.

În Germania profesiile liberale creează aproximativ 10% din produsul intern brut. Ele oferă locuri de muncă pentru aproximativ 2,7 milioane de angajați și de formare pentru aproximativ 161.000 de tineri. Ele sunt caracterizate printr-o mare diversitate de profesii, care includ domeniul sănătății, profesiile juridice de consultanță, construcții și servicii de arhitectură, precum și ocupațiile creative – scriitori, traducători, profesori și artiști independenți –, profesiile științifice și tehnice independente, jurnaliștii, fotoreporterii. În scopul de a afla dacă ocupația se încadrează în categoria profesiei liberale în Germania, cetățenii se pot adresa la Oficiul Fiscal (*Finanzamt*) sau la Institutul privind Profesiile Liberale (*In-*

stitut für Freie Berufe), care decid dacă ocupația este de natură comercială sau este una dintre profesiile liberale. În cazul în care ocupația este clasificată drept profesie liberală, Oficiul Fiscal (*Finanzamt*) eliberează un număr de înregistrare. Următorul pas este înscrierea într-o asociație profesională. Pentru facilitarea acestui pas există pagini web speciale, care oferă multe informații solicitanților. Spre exemplu, site-ul web al *Bundesverband der Freien Berufe* (<http://www.freie-berufe.de/>), *Institut für Freie Berufe Nürnberg* (www.ifb-gruendung.de) etc.

Un reprezentant al profesiilor liberale în Germania poate crea o întreprindere de tipul „*Ich-AG*” de unul singur, poate activa în cadrul acesteia doar el personal sau poate să se asocieze și cu alți reprezentanți, creând asociații, ordine profesionale etc. Acestea au un rol consultativ, fiind, în parte, implicate în elaborarea reglementării publice, și garantează protecția intereselor generale ale cetățenilor, printr-o cooperare activă și continuă cu diverse instituții.

FORME POSIBILE DE ASOCIERE A PERSOANELOR CU PROFESII LIBERALE ÎN GERMANIA

În Germania sunt posibile astfel de forme de asociere:

- **Asociație în baza oficiului comun, Praxis sau laborator** (*Büro,- Praxis,- Laborgemeinschaft*) – cea mai simplă formă de asociere. Avantajele acestei forme de asociere sunt lipsa oricăror formalități la creare și în procesul activității, necesită un capital minim din partea participanților și o responsabilitate, de asemenea minimă, pentru acțiunea terțelor părți și, în același timp, au cea mai mare libertate de acțiune. Totodată, lipsesc relațiile de cooperare cu partenerii de asociație.

- **Asociația de drept civil** (*Gesellschaft bürgerlichen Rechts - GbR*) – toți partenerii sunt răspunzători, în principiu, numai în limitele capitalului lor propriu. Avantajele GbR – nu sunt necesare: înregistrarea în registrul comercial, justificarea notarială a actelor constitutive; lipsește necesitatea deținerii capitalului minim, dar, în același timp, încrederea instituțiilor de credit față de această formă de asociere este suficient de mare. În plus, fiecare membru are o șansă mult mai mare de a participa la procesul de luare a deciziilor, dar, totodată, poartă întreaga responsabilitate pentru activitatea profesională a asociației.

- **Asociația parteneriatelor persoanelor cu profesii liberale** (*Partnerschaftsgesellschaft Freie Berufe - PartG*) – poartă răspundere cu întreg capitalul său și, în plus, fiecare dintre membri – cu capitalul propriu separat, în măsura participării sale la realizarea comenzii. Avantajele unei asemenea forme de asociere – lipsa necesității de deținere a unui capital minim și existența unei forme speciale de limitare a responsabilității profesionale la o mai mare libertate de acțiune în realizarea comenzii.

- **Asociația persoanelor cu profesii liberale cu răspundere limitată** (*Gesellschaft mit beschränkter Haftung – Freiberufler-GmbH*) – necesită un capital disponibil semnificativ pentru creare, existența actului de constituire justificat notarial, înregistrarea în registrul comercial. Totodată, această formă de asociere este diferită de celelalte forme (fiecare membru poartă răspundere în limita capitalului propriu investit, dar nu mai mare de 25 mii euro), necesită pregătirea rapoartelor financiare și achitarea impozitelor, iar la luarea creditelor prezintă, de regulă, garanții suplimentare.

Sursa: [8]

Persoanele cu profesii liberale fac obiectul asigurării obligatorii cu pensii de stat, cu excepția medicilor independenți, logopezilor, persoanelor care practică metode de vindecare, avocaților și notarilor. Aceștia contribuie în mod voluntar la fondurile de pensii de stat [8].

Evoluția segmentului profesiilor liberale în Germania este ascendentă, caracterizându-se printr-un înalt nivel de profesionalism. Acest lucru se datorează, în primul rând, rolului consolidat și confirmat al statului de controlor al educației (în privința admiterii, verificarea și testarea practicii solicitate pentru a profesa, acordarea de fonduri financiare etc.). În al doilea rând, se datorează autonomiei universitare (în privința programei didactice și conținutului cursurilor predate). În al treilea rând, în afara structurii universitare tradiționale s-au dezvoltat institutele de înaltă specializare, dedicate unei largi arii de cercetare, care coabitează cu cele conduse de universități. Această situație a determinat creșterea domeniilor de cercetare științifică, care au atras resurse publice și private. Evoluția convergentă între sistemul de control exercitat de stat, sistemul educațional public și sistemele de cercetare publice și private au facilitat situația în care calificările și licența de practică coincid.

Profesiile liberale în Franța. Definiția conceptului de "profesie liberală" poate fi găsită în art.29 al Legii statului francez privind simplificarea legislației și reducerea eforturilor administrative nr.2012-387 din 22 martie 2012: *Profesiile liberale înglobează persoanele care exercită în mod regulat, în mod independent, și sub responsabilitatea lor proprie, de obicei, o activitate de natură civilă, scopul căreia este de a asigura, în interesul clientului sau al publicului, în principal, servicii intelectuale, tehnice sau de îngrijire în dependență de calificările profesionale adecvate și cu respectarea principiilor etice sau de conduită profesională, fără a prejudicia legislația aplicabilă altor forme de activitate independentă.*

Profesiile liberale sunt împărțite în:

- *profesii reglementate* sau al căror titlu este protejat, au regim juridic strict, luând în considerare particularitățile lor specifice, și sunt împărțite în trei sectoare: profesii legate de sănătate, profesii juridice, profesii legate de natură, profesii tehnice. Acestea sunt tipuri de activități, care necesită nu numai excelență, dar, de asemenea, încrederea clientului față de serviciile specifice prestate. Pentru acestea este deosebit de importantă respectarea regulilor de conduită (etică) profesională și, prin urmare, pentru monitorizarea respectării de către persoanele cu profesii liberale a standardelor existente se creează comunități profesionale (denumite uneori societăți profesionale, ordine, barouri etc.), care reglementează activitățile în cauză. Statul stabilește norme privind accesul la profesie și procedura de realizare a acesteia.

- *profesii nereglementate*, care includ efectuarea de consultanță, audit, expertiză, formare etc. Acestea din urmă, al căror număr este în creștere, constituie aproximativ 40% din întregul sector liberal, fiind divizate în patru sub-sectoare: profesii artistice, profesii legate de natură, profesii legate de formare/training, profesii legate de educație și consultanță.

Este de menționat faptul că, de regulă, reprezentanții profesiilor liberale desfășoară activitatea personal, utilizând propria experiență și cunoștințele acumulate. Utilizarea personalului angajat pentru furnizarea serviciilor se admite, însă responsabilitatea o poartă personal reprezentantul profesiei liberale. Această activitate nu se consideră a fi comercială, deși este efectuată contra cost. De asemenea, în Franța, pentru ca persoana

nele cu profesii liberale să poată activa fără încălcarea regulilor etice, în regim special, necomercial,

au fost introduse următoarele forme de asociere a persoanelor cu profesii liberale:

Formele de asociere a persoanelor cu profesii liberale în Franța

	SELARL (<i>société d'exercice libéral à responsabilité limitée</i>)	SELAFA (<i>société d'exercice libéral à forme anonyme</i>)	SELCA (<i>société d'exercice libéral en commandite par actions</i>)	SELAS (<i>société d'exercice libéral par actions simplifiée</i>)
Asociați	2 minim - 100 maxim	3 minim	4 minim: 1 comanditar și 3 comanditari	1 minim
Capital social minim	nu se impune mărimea contribuției la capitalul social; se stabilește în mod liber în statut	cel puțin 37 000 euro	cel puțin 37 000 euro, dintre care cel puțin 50% să fie achitată la momentul constituirii; totodată se permite participarea a 49,99% capital din afară cu acordul unanim al asociaților	nu se impune mărimea contribuției la capitalul social; se stabilește liber de către membri
Responsabilitate pentru obligațiunile societății	Personală în limita contribuției lor la capitalul social	Personală în limitele contribuției proprii la capitalul social	Comanditații: răspund nelimitat și solidar pentru obligațiile societății; comanditarii: în limitele contribuției la capitalul social	Personală în limitele contribuției proprii la capitalul social
Managementul	Prin unul sau mai mulți administratori, membri ai asociației, și trebuie să exercite o profesie compatibilă cu profilul asociației.	Se permite sistemul dual al consiliului de administrație și consiliului de supraveghere, dar președinții acestor consilii, managerii generali și cel puțin 2/3 din membrii consiliilor respective trebuie să fie acționari, care își exercită profesia în cadrul asociației.	Prin unul sau mai mulți dintre membri principali, care își exercită profesia în cadrul și pe profilul asociației; se alege prin vot unanim, printr-o procedură stabilită în statut.	Prin unul dintre membri, care își exercită profesia în cadrul și pe profilul societății sau printr-un organ colegial.
Regimul fiscal	Supusă impozitului pe venit (<i>l'impôt sur le Revenu (IR)</i>) sau alege opțiunea impozit pe profit (<i>IS</i>)	Supusă impozitului pe profit (<i>l'impôt sur les sociétés (IS)</i>)	Supusă impozitului pe profit (<i>IS</i>)	Supusă impozitului pe profit (<i>IS</i>), dar poate opta pentru impozitul pe venit (<i>l'impôt sur le Revenu (RI)</i>)
Decizii	Deciziile se iau cu majoritatea simplă a voturilor, dar nu mai mică de ¼ din numărul total al membrilor.	Deciziile se iau cu o majoritate simplă a voturilor sau 2/3 din numărul total al membrilor asociației, fie cu 2/3 din managerii sau membrii consiliului de supraveghere al asociației.	Deciziile sunt luate prin vot unanim de partenerii generali.	Deciziile se iau cu o majoritate de 2/3 din numărul total al profesioniștilor, care activează în cadrul asociației.

Sursa: Le portal des professions libérales, <http://www.lpp.fr/s-informer/articles/soci%C3%A9t%C3%A9-dexercice-lib%C3%A9ral-%C3%A0-forme-anonyme-selafa>; LOI n° 90-1258 du 31 décembre 1990, JORF n°0004 du 5 janvier 1991 page 216; Version consolidée au 25 mars 2016 <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT00000718101&categorieLien=id>

Drepturile persoanelor cu profesii liberale în Franța sunt protejate activ de către Uniunea Națională a Profesiilor Liberale (*Union nationale des professions libérales, UNAPL*). Misiunea UNAPL are trei aspecte: a apăra interesele morale și materiale ale profesiilor liberale; promovarea activității persoanelor cu profesii liberale; facilitarea dialogului cu

autoritățile publice și dialogul social.

Deși în diferite state europene există diferite clasificări ale profesiilor liberale, precum și diferite modele de reglementare a acestora etc., abordarea generală este aceeași și se rezumă la următoarele. În primul rând, se stabilesc cerințe față de calificarea solicitantului de a se angaja în anumite activități (ceea

ce implică întotdeauna studii superioare și aproape întotdeauna – cerințe de existență a experienței de muncă sau necesitatea unei verificări suplimentare a calificărilor prin susținerea examenelor de calificare sau teste). În al doilea rând, există necesitatea de a fi membru al unei asociații profesionale (asociație, ordin etc.), de a respecta regulile asociației și a achita taxe pentru calitatea de membru. În al treilea rând, persoanele care dețin profesii reglementate trebuie să respecte anumite reguli de conduită, inclusiv etica profesională, precum și procedura de desfășurare a activităților profesionale. Acestea sunt, spre exemplu, normele privind confidențialitatea (secretul profesional), interdicția de a combina activitatea profesională cu altă activitate, deseori interzicerea publicității, furnizarea de servicii în afara locului amplasării sale etc. Și, în al patrulea rând, având în vedere că profesioniștii liberali sunt personal responsabili pentru daunele cauzate de calitatea necorespunzătoare a serviciilor prestate, de regulă, responsabilitatea lor profesională trebuie să fie asigurată.

Directii de acțiune pentru profesiile liberale în Uniunea Europeană. Toți reprezentanții profesiilor liberale, indiferent de forma de exercitare a profesiei, sunt considerați operatori economici, fiind supuși aceluiași reguli ca și toți ceilalți actori din economie. Comisia Europeană, recunoscând potențialul antreprenorial al profesiilor liberale, a înființat în anul 2013 un Grup de lucru referitor la "Impulsionarea Afacerii Profesiilor Liberale", în scopul de a ajuta la depășirea provocărilor cu care se confruntă profesiile liberale și de a identifica recomandări de politici și acțiuni pentru a dezvolta și susține activitatea antreprenorială a persoanelor cu profesii liberale la nivel european, în contextul Planului de Acțiune "Antreprenariat 2020". Scopul susținerii profesioniștilor liberali este de a-i ajuta pe aceștia să exploateze la maxim oportunitățile de afaceri oferite de cadrul de reglementare al pieței. Prin deschiderea acestei noi dimensiuni, profesioniștii liberali trebuie să profite de oportunitățile pieței interne, în primul rând, și să reziste la provocările legate de concurență. Ca punct de pornire, Grupul a identificat 5 domenii (linii de acțiune), în care pot fi întreprinse acțiuni concrete: educația antreprenorială, accesul pe piețe, reducerea sarcinii de reglementare, accesul la finanțare, precum și o creștere generală a participării profesioniștilor liberali la

programele și proiectele europene. Recomandările Grupului de lucru pentru Comisia Europeană sunt de a crea un mediu mai favorabil și a adopta măsuri pentru dezvoltarea afacerilor profesiilor liberale [2].

Prima linie de acțiune, trasată de Grupul de lucru (*Educația antreprenorială*), are un rol foarte important în activitatea profesioniștilor liberali, deoarece le dezvoltă cunoștințele și aptitudinile de afaceri și îi poate ajuta să-și consolideze și extindă afacerile; le permite să furnizeze clienților lor servicii și produse de calitate superioară, să fie competitive pe piață.

Accesul pe piețe, de asemenea, este important, deoarece profesiile liberale întâmpină dificultăți în a se extinde în afara pieței unice europene și a desfășura activități economice într-un alt stat membru datorită diferitelor niveluri de standard și de reglementare în țările din afara Uniunii Europene. Pentru depășirea acestei dificultăți, Comisia Europeană a adoptat Directiva Calificărilor Profesionale (2005/36/EC) pentru recunoașterea de către statele membre a calificărilor obținute în alte state și obținerea accesului la o profesie reglementată sau exercitarea acesteia în altă țară din UE și pentru a favoriza libera circulație a profesioniștilor, asigurând totodată un nivel adecvat de calificare. Totodată, această directivă are menirea de a face piețele muncii mai flexibile, de a continua liberalizarea serviciilor, de a încuraja recunoașterea automată a calificărilor și de a simplifica procedurile administrative.

De asemenea, pentru facilitarea accesului la piețe, începând cu luna ianuarie 2016 a fost introdus Cardul Profesional European, care permite cetățenilor interesați să obțină mai simplu și mai rapid recunoașterea calificărilor proprii printr-o procedură electronică standardizată. Introducerea Cardului Profesional European pentru un anumit număr de profesii va facilita procesul de recunoaștere, va dezvolta transparența, va reduce costurile de recunoaștere a calificărilor profesionale și va asigura respectarea termenelor procedurale prevăzute în Directiva 2005/36/CE privind recunoașterea calificărilor profesionale.

Identificând barierele și provocările cu care se confruntă profesioniștii liberali, Grupul de lucru a recomandat Comisiei Europene, de asemenea, *reducerea sarcinii de reglementare*. Planul de Acțiune Antreprenariat 2020 prevede că "*Birocrația trebuie eliminată*

sau redusă cât mai mult posibil pentru toate tipurile de afaceri și, în special, pentru microîntreprinderi, inclusiv pentru autoangajați și **profesii liberale**, care sunt foarte vulnerabili la sarcinile birocratice datorită mărimii lor reduse și resurselor umane și financiare limitate". Totodată, în afara acestei prevederi rămân barierele privind accesul la profesiile liberale. De asemenea, este necesar să se facă o diferențiere clară între regulile care reglementează accesul și exercitarea unei profesii liberale și alte reguli. Pentru eliminarea acestora s-a propus de a utiliza bunele practici, precum ghișeul unic, o singură raportare, prezentarea electronică a actelor, proceduri de probă și, de asemenea, a dezvolta un Cadru Comun al Standardelor Profesionale [2].

Un factor de identificare a profesiilor liberale este necesitatea de a se conforma standardelor etice și profesionale. În cazul în care activitățile profesionale sunt furnizate într-un alt stat membru, regulile diferite sau chiar aflate în conflict privind conduita profesională în statul de origine și cel de primire pot crea confuzii pentru profesioniștii liberali. Pentru depășirea acestei probleme este necesar de a elabora coduri de conduită la nivel european în domeniul profesiilor liberale și de a dezvolta posibilitatea elaborării Cartei Europene a Profesiilor Liberale. Toate acestea ar contribui la o apropiere considerabilă a diferențelor dintre regulile de conduită profesională aplicabile într-un stat membru.

O problemă cheie pentru profesioniștii liberali, identificată de Grupul de lucru și care trebuie soluționată, este *accesul la finanțare*. Deoarece afacerile profesioniștilor liberali se înscriu în categoria microîntreprinderilor, activitatea cărora se bazează pe un număr mic de active, finanțarea reprezintă o serioasă provocare, mai ales când este vorba de modernizare sau extindere. Pentru soluționarea acestei probleme, profesioniștii liberali sunt încurajați să participe la instrumentele financiare pentru competitivitate și la programele pentru IMM-uri (COSME, HORIZON 2020, prin intermediul FEDE). De asemenea, profesioniștii liberali sunt stimulați să participe la evenimentele pentru finanțarea IMM-urilor, organizate la nivel european cu participarea reprezentanților băncilor și a altor categorii de IMM-uri. Acestora li se acordă suport în dezvoltarea formelor alternative de finanțare.

În plus, pentru dezvoltarea cu succes a afacerilor profesioniștilor liberali, Comisia Europeană asigură

prezența acestora în cadrul evenimentelor organizate pentru IMM-uri: conferințe, întruniri, ateliere de lucru, workshop-uri etc. În același scop, s-a decis: (1) crearea unui Forum al Profesiilor Liberale, pentru a reuni la un loc toți reprezentanții și asociațiile profesiilor liberale, toate instrumentele de suport, toată informația relevantă pentru profesioniștii liberali. Acest Forum ar facilita, de asemenea, activitatea Grupului de lucru, precum și schimbul de informații, documente și diferite studii; (2) crearea unui Grup de lucru pentru probleme specifice, care ar dezvolta propuneri și proiecte în domenii specifice; (3) stabilirea Zilei Europene în cadrul Săptămânii Întreprinderilor Mici și Mijlocii din Uniunea Europeană pentru "Promovarea antreprenoriatului și profesiilor liberale în rândul tinerilor" [2].

Concluzii. Profesiile liberale joacă un rol important în dezvoltarea socială și economică a multor țări europene. În condițiile Uniunii Europene, profesiile liberale sunt tratate în mod deosebit, deoarece, putem afirma, profesiile liberale reprezintă un pilon de bază al funcționării oricărei economii, care nu poate fi dezvoltat decât dacă este stimulat printr-un tratament diferențiat, adecvat dublului rol economic și social pe care profesiile liberale îl joacă, respectiv prin politici publice, administrative, fiscale sau de alta natură, clare, nediscriminatorii și menite să încurajeze pe termen lung această formă de antreprenoriat.

Cercetarea teoretică a conceptului "profesii liberale" și a evoluției acestui concept în Republica Moldova a arătat că la noi termenul de "profesii liberale" este puțin utilizat, iar fenomenul și tematica respectivă sunt practic nestudiate. Deci, în țara noastră, la momentul actual, o privire de ansamblu referitoare la profesiile liberale nu este încă formată. Cea mai mare parte a populației țării nu înțelege diferența principală dintre profesiile liberale și alte genuri de activități sociale, de muncă și profesionale, rolul și importanța profesiilor liberale în societatea actuală. De asemenea, nu există politici publice distincte, care să vizeze profesiile liberale și care să le confere un anumit statut în raport cu alte categorii de profesii; însăși activitatea profesională (ca gen de activitate economică independentă) până în prezent nu face obiectul de reglementare legislativă sistemică. De aceea, la crearea mecanismelor și instrumentelor de reglementare a activității per-

soanelor cu profesii liberale este necesar de a ține cont de experiența acumulată în țările europene în această direcție. Pentru desfășurarea afacerilor în domeniul profesiilor liberale, având în vedere cererea mare a acestora pe piață, precum și cursul european adoptat, Republica Moldova urmează în mod stringent să-și armonizeze politicile publice cu cele europene, cel puțin, prin aderarea la principiile Planului de Acțiune „Antreprenoriat 2020”, la căile de acțiune trasate de Comisia Europeană pentru sectorul profesiilor liberale, dar și la valorile profesiilor liberale actualizate în anul 2014 de către Consiliul European al Profesiilor Liberale.

REFERINȚE

1. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION - Report on Competition in Professional Services, COM/2004/0083 final, 09/02/2004, Available at: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52004DC0083> (Accessed 09.02.2016).

2. Final Report of the working Group, Action lines for bolstering the business of liberal professions, ENTR/D1/ - entr.d.1(10. 04. 2014), EUROPEAN COMMISSION Directorate-General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs, Brussels, Belgium, Available at: http://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship/we-work-for/liberal-professions/index_en.htm (Accessed 22.12.2015).

3. JUDGMENT OF THE EUROPEAN COURT OF JUSTICE (Second Chamber) of 11 October 2001, Case C-267/99, Christiane Adam, épouse Urbing – Administration de l'enregistrement et des domaines, ECR I-7467, Available at: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-267/99> (Accessed 30.03.2016).

4. METZLER, Arno, *Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema "Rolul și viitorul profesiilor liberale în societatea civilă europeană a anului 2020" (aviz din proprie inițiativă) 2014/C 226/02*, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 226/10, Available at: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A52013IE1748> (Accessed 03.01.2016).

5. Policy Roundtables, Competitive Restrictions in Legal Professions, Competition Law & Polity OECD, DAF/COMP(2007)39, OCDE, 2009, Available at: <http://www.oecd.org/regreform/sectors/40080343.pdf> (Accessed 04.03.2016).

6. The State of Liberal Professions Concerning their Functions and Relevance to European Civil Society <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/summary-en-final-glossy.pdf> (Accessed 24.03.2016).

7. VOLEŠ, Ivan, EESC CORNER: *The Liberal Professions – An Important Part Of The European Economy And Society*, CzechBusinessToday.eu, Volume XIII, 2-2014 Available at: http://www.czechbusiness-today.eu/storage/pdf/cbt_2_2014.pdf (Accessed 24.03.2016).

8. Понятие свободной профессии, Сервис бесплатных рассылок о Германии, Available at: http://web-globus.com/articles/ponjatie_svobodnoj_professii (Accessed 24.03.2016).

REZUMAT

Profesiile liberale: noțiuni generale și experiența străină. În acest articol autorii prezintă caracteristicile, principiile fundamentale, valorile comune, definițiile profesiilor liberale, utilizate în unele țări și la nivelul Uniunii Europene, cadrul normativ pentru profesiile liberale. În condițiile Uniunii Europene, profesiile liberale sunt tratate în mod deosebit, deoarece acestea reprezintă o categorie deosebită de salariați și un pilon de bază al funcționării oricărei economii, care nu poate fi dezvoltat decât dacă este stimulat printr-un tratament diferențiat, adecvat dublului rol economic și social, pe care profesiile liberale îl joacă, respectiv prin politici publice, administrative, fiscale sau de alta natură, clare, nediscriminatorii și menite să încurajeze, pe termen lung, această formă de antreprenoriat.

Examinarea problemei în cauză s-a bazat pe un sistem simplu de abordare, folosind metodele tipice de cercetare, în principal, analiza și generalizarea experienței statelor europene, a literaturii de specialitate relevante pentru acest subiect, precum și a unor acte legislative și normativ-juridice de dezvoltare a activității persoanelor cu profesii liberale.

ABSTRACT

Liberal profesions: general notions and foreign experience. In this article there were described characteristics, the fundamental principles and common values, definitions of liberal professions, used in some countries as well as EU, the regulatory framework for liberal professions. In terms of the European Union, the liberal professions are particularly approached, because they are the basic pillar of the officials of any economy, which can't be developed, if are not stimulated by differentiated treatment, suitable with double economic and social role, which they plays, or through public administrative, fiscal or other nature policy, clear, non-discriminatory and designed to encourage for long term this form of entrepreneurship.

The consideration of the matter was based on a simple approach by using typical scientific methods, mainly analysis and generalization of the experience of European countries, also the literature relevant to the topic and some legislative and normative-legal documents in development of businesses of people with liberal professions.

РЕФЕРАТ

Свободные профессии: понятие и опыт зарубежных стран. В статье представлены характеристики, основные принципы и общие ценности, дефиниции свободных профессий, используемые в некоторых европейских странах и на уровне ЕС, нормативно-правовая база для свободных профессий. В рамках Европейского Союза к свободным профессиям существует особый, дифференцированный подход, потому что они являются особой категорией занятых и одной из главных основ функционирования любой экономики. Данная категория не может быть развита, если не стимулировать ее деятельность в дифференцированном режиме, соответствующим той двойной экономической и социальной роли, которую они играют, или же через государственную административную, фискальную или иного характера политику, понятной, недискриминационной и предназначенной для поощрения в долгосрочной перспективе этот вид предпринимательства. Изучение данной тематики основано на простом подходе с использованием типичных методов исследования, в основном, анализ и обобщение опыта европейских стран, специализированной литературы по этому вопросу и некоторых законодательных и нормативно-правовых документов развития деятельности лиц либеральных профессий.